

Paskutinėmis kovo dienomis Vilniaus ir Kauno įgulos karininkų ramovėse pristatytais leidinio „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ šeštasis tomas. Šio daugiautomo leidinio sudarytoja – Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjunga (LKKAS), sėkmingai bendradarbiaudama su leidėju – Lietuvos nacionaliniu muziejumi bei visuomeninėmis karinėmis organizacijomis, ši enciklopedijos tomą paskyrė Lietuvos karininkų ir jų šeimų Didžiosios tremties 65-mečiui bei visiems Lietuvos kariuomenės kavalerijos karininkams.

Šeštajame tome abécélės tvarka (O, P, R) toliau spausdinamos Lietuvos kariuomenės karininkų ir karo kapelionų biografijos. Taip pat pateikiame ankstesniuose tomuose išspausdintų biografijų pildymai, pataisymai ir nuo-

traukos, kurių prieš leidžiant ankstesnius tomos neturėta. Taip pat publikuojama patikslista 1918–1953 metų Lietuvos kariuomenės karininkų bei karo kapelionų, 1940 metų laidų aspirantų bei kariūnų, 1940–1953 metų ginkluotojo pasipriešinimo okupantams dalyvių pavardžių sąvado dalis.

Autorių kolektyvas karininkų biografijų dokumentinę ir iliustracinię medžiagą rinko Lietuvos centriniame valstybės ir Lietuvos ypatinė archyvuose, Lietuvos nacionaliniame, Vytauto Didžiojo karo, Lietuvos aviacijos ir krašto muziejuose, Lie-

Leidinio „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ sudarytojai – LKKAS pirmininkas V. Zabielskas, prof. Vyda Ragulskienė ir LKKAS Kauno sk. pirmininkas V. Miliukas, Kauno įgulos karininkų ramovėje pristatymo metu
Zenono Šiaučiulio nuotr.

tuvos gyventoju genocido ir rezistencijos tyrimo centro archyvuose, naudojosi karininkų ir jų artimųjų pateiktomis žiniomis.

Leidinio rengėjai malonai kviečia visus, turinčius dokumentinės arvaizdinės medžiagos apie rezistencijos laikotarpio Lietuvos laisvės kovotojus, kuriems suteiktas karininko laipsnis, prisidėti rengiant kitus šio leidinio tomus.

Šeštajame tome tarp išsamiai pateiktų 238 Lietuvos karininkų biografijų įamžinta Lietuvos kariuomenės vado divizijos generolo Stasio Raštikio, Šiaulių 3-iosios pėstininkų divizijos vado divizijos generolo Mikalo Reklaičio, Generalinio štabo viršininko, 1944 m. Lietuvos vietinės rinktinės organizatorius ir vado brigados generolo Povilo Plechavičiaus biografijos.

(keliamas į 8 psl.)

Tėsiamas Lietuvos kariuomenės karininkų įamžinimas

Svečiuose pas Sibiro tremtinius

Atbuvės ketverių metų rekrūtus okupacinėje kariuomenėje Pietų Urale, 1953 m. ryžausi aplankytį gimines bei artimuosius, ištremtus į Sibirą. Vien tik iš gimtojo Sindriūnų kaimo, Pasvalio valsč., buvo numatyta ištremti 17 šeimų. 11 šeimų pasislėpė, šešios buvo ištremtos.

Iš pradžių atvykau į Buriatiją-Mongolią, Zaigrajevo rajoną, Onochojaus stotį, pas seserį Onutę Paltarokienę. Jos vyras Povilas – žymaus vyskupo Kazimiero Paltaroko sūnėnas. Susitikus ir džiaugsmo, ir ašarų – per akis. Jų šeima ištremta 1948 m. Tremtyje tuoju iš bado miрė mažametis sūnus Poviliukas. Greitai užgeso ir sesers vyro tévas. Jų palaikai Atgimimo metais parvežti į Lietuvą. Tremtiniai vyrai krovė rastus į pusvagonius. Darbas sunkus ir pavojingas. Pas juos išbuvau apie mėnesį. Susipažinau su jaunimu. Stebėjau tremtinį vieningu, altruizmu. Artėjo laikas išsiskirti. Buvau numatęs aplankytį dar daug tremtinį gyvenviečių. Atsisveikinimas buvo skausmingas, nes tuo metu jie buvo laikomi ištremtais visam gyvenimui. Prieš išvykdamas parvežti į Lietuvą gavau daug laiškų, nuotraukų, banderolių

Iš dešinės – pusbrolis Jonas Glinskis. Iš kairės – tremtinys gydytojas Ramanauskas, kiles nuo Linkuvos, vėliau nuteistas 10 m. lagerio už aktyvių veiklą tarp tremtinii. Zima. 1953 m.

ir aplankytį jų artimuosius, papasakoti apie vargus. Ne vienas prašė sugrįžus jų vardu pabučiuoti téviškės žemelę. Mane išlydėti susirinko daug lietuvių su lauknešeliais. Bu-

vo ir mongolų. Jie gerbė lietuvius. Visą vakarą skambėjo dainos, buvo ir ašarų, juk atsisveikinome lyg ir visam gyvenimui.

(keliamas į 6 psl.)

Susitaikymas su blogiu – lygu pasidavimui

Gyvenimo kalvis es i pat

Igimta savybė prisiminti, apsvarstyti tai, kas buvo, kartais tariamą paversti tikrove, neigiamybes gerovės spalvos padengti. Skaitome žiniasklaidoje, girdime per radiją, matome televizijų laidose nagrinėjamą temą – pilietinė savimonė, visuomenė, jos reikšmę valstybės, žmonių gyvenime. Aštriai kritikuojame negatyvius reiškinius, kaltiname valdžią, laikotarpį, mo-kyklą, jaunąjį kartą ir visiškai nepastebime savęs. Užmirštame, kad šalia – tokie pat, pa-našiai elgiasi, mąsto, kalba, tas pačias problemas gyldena ir visi kartu nieko nedaro, kad būtų kitaip. Nesustojame prie labai senos, liaudies išmintį liudijančios tiesos: gyvenimo kalvis es i pat – dirbk, stenkis, rūpinkis savimi, bendrauk su kaimynu, neapsiribok naudojimisi, jausk pareigą bei atsakomybę prieš kitus, žinok: gauti malonu, bet ir duoti – privalu.

Lietuviai tauta šimtmečiais įėjo sunkų išbandymų kelią,

skaudžių netekcių, krauso kaina išliko, atkūrė ne kartą prarastą valstybę. Išsaugojo brangiausias vertės – kalbą, papročius, apsigynė nuo galingesnių svetimų kultūrų ekspansijos, išejo į pasaulio erdvę. Ištrūkusi iš Rytų brailių prievertos ir pasukusi Va- karų demokratijos – laisvės kryptimi pradėjo painiotis margaspalvėje netikėtumų bei pagundų gausoje. Praeityje suformuotas mentalitas neleidžia pilnai suprasti laisvo individu išsivysčiusio proto bei elgesio ribų, galimybų gausos, laisvės skatinamo privalumo, viduje susieto savumo reikšmės plėtojant, kuriant gerovę, bendruomenėje ugdomant kultūrą. Materialinė gerovė laidoja įvairiapusi tobulejimą, lengvina fizinę naštą, skatina paieškos veržlumą. Pasižvalgius po tradicinės demokratijos šalis, pavarčius istorijos puslapius, matome, kad tai pasiekiamą tik sutelkus dvasines bei fizines jėgas, nenukrypstant nuo natūralios vyksmo sekos.

(keliamas į 2 psl.)

Susitaikymas su blogiu – lygu pasidavimui

(atkelta iš 1 psl.)

Prisipažinkime: šiu savibū sto-kojame, savikritiskai susimastome labai retai ir savosios energijos va-romi blaškomės, kartais ne tomisvē-žemis pasukame.

Valdinio sindromas

Valdžią formuojame pagal demokratijos principus, valdančiuosius pasirenkame vadovaudamiesi simpatijomis, jų sugebėjimu įsiteikti. Paaš-kejus, kad į valdžią jie skverbési ne at-sakingai dirbt, o naudotis galimybėmis, nusiviliame, piktinamės jų gud-ravimui ir savo neapdairumu.

Gudravimo – apgaulės kulto pradžia po Nepriklausomybės atkūrimo – pirmieji Seimo rinkimai (1992 m.), atgimus komunistinio elemento suvešėjimo dienos, kai se-noji „neklystančiosios“ šukų retorika prie naujų gyvenimo sąlygų suskambo prisitaikymo gaida. Jų penkiasde-šimties metų triūsas įreminant liaudžiai diegiant mankurtinį paklusnumą, patiklumą paliko gilius pėdsakus auklėjamujų smegenyse. Jie tai žinojo ir, atitokę po pirmojo išgąscio, sus-kubo naudingai realizuoti savo darbo vaisius. Pasak Igorio Buiničiaus: „Né-ra tokios svajonės, kurios komunistai nesugebėtų paversti tikrove“ („Partijos auksas“). Ryškiausia šios aplinkos figūra – Algirdas Mykolas. Jis išoriškai keitėsi naudodamas apsidraudėlio apdairumu, viduje likdamas prisitaikėlio etalonu. Kritiniai, abejotinos sékmės momentais laviravo į saugesnę pusę. Sajūdžio metais, kai LTSR AT, svarstydamas Respublikos įstatymų viršenybės pripažinimo sajunginiam priartėjo prie teigiamo sprendimo, jis, būdamas pirmuoju LKP sekretoriumi, jį blokavo, Baltijos kelią ignoravo (Latvijos ir Estijos pirmieji pareigūnai su šeimomis stovėjo bendroje eilėje), Katedros aikštėje, Lietuvos atstovų palydose į sajunginės AT su-važiavimą, pasirodžius Trispalvei, at-sisakė tarti žodį. 1989 m. pabaigoje (prieš Nepriklausomybės paskelbimą) interviu su Romu Sakadolskiu, pastarajam paklausus, ką jis mano apie Nepriklausomybę, atrėžė: „Tai nejmanoma, čia tarybinės armijos bazės, o jos – mūsų saugumo garantas“. Vėliau, dirbant LR valstybinėse parei-gose (ypač premjero) buvo jaučiamas intuityvus prielankumas Rytų draugams – patiklumas, jų savanaudiškų didžiavalstybinių kėslų, savininkisko požiūrio į valdytą provinciją nepaste-bėjimas. Šiuo požymiu neatsilieka ir žemesnieji to laikotarpio nomenklaturiniai politiniai veikėjai, partinių mokyklų dėstytojai, absolventai, partiniai sekretoriai, represinių struktūrų atsakingieji ir ūkiniai patikėtiniai. Daugelis jų dabar prisistato tautos „gelbėtojais“, valstybės kūrėjais, ne-sugebėdami ar nenorėdami pagalvo-ti, kad „vyresnysis“ brolis jų valia ir

pastangomis padėjo mūsų žmones tautiniu požiūriu nuasmeninti, gimtąjā kalbą pavertė podukra (oficialioji raštija buvo vedama rusų kalba ir jos mokymas mokyklose brangiau apmo-kamas). Ideologiniai-politiniai, svarbesnieji ūkiniai patvarkymai buvo da-romi Maskvoje arba prižiūrint jos i-galiotiniams, o mūsų vadovaujantie-siems leista likti kolaboruojančių kler-kų vaidmenyje. Tenka pripažinti, kad „tikri į ūkininkai“ nepasižymėjo šykštumu, Lietuvos liaudies sukurto pyrago mūsiškiams patarnautojams leisdavo atskąsti pilna burna. Iš čia praeities ilgesys ir meilės jai patvaru-mas. Praeities šiems žmonėms gailė-tis nederėtu, nes ir prie naujų aplin-kybių „susiorganizuota“ dabartis jiems labai palanki.

Valdinio sindromas mumyse labai stiprus. Dažnai girdime mūsų aukštųjų pasiteisinimus dėl kritikuotinų sprendimų, atseit, padaryta nepriestaraujant arba rekomendavus europinėms institucijoms. Žinoma, kad at-skirios Europos Sąjungos valstybės vi-daus reikalus sprendžia be Briuselio. Nemalonu, kai atsakingieji savo darbo trūkumus, aplaidumą mėgina švel-ninti apeliuodami į kraštus, kuriuose panašūs dalykai taip pat klostosi ne-palankiai.

Apgaulės jūroje

Vis didesnė nuostabą kelia mūsų politinės partijos, liūdnai besigarsi-nančios ideologinių principų tuštumu, padorumo stoka, kvailai suformuotu konjunktūrinės veiklos turiniu. Jeigu rinkimų kampanijos metu klausėmės jų bereikšmių minčių retorikos, tai jai pasibaigus, pamatėme tikrajį dvasinių veidą, vidinį idėjinį bevertiškumą, jų vedlių skverbimąsi į valdžios postus. Tai akivaizdžiai iliustruoja tragiko-miška išrinktųjų kova sostinėje. Ten pasividinusieji lietuviškais social-demokratais komunistinių per-krikštai, besireklamuojantys žmo-nių gerovės kūrėjais, apnuogino tik-rąsias savo nuostatas, o jos buvusios proletarinės, tai yra bet kokia kaina valdyti kitus. Šis troškimas toks ryš-kus, kad net ir labai gerai įvaldyta, apeliuojant į A. Paleckio jaunatišką pasikarščiavimą, demagogija negali jo uždengti. Lietuvoje politikuotojų amoralus, savanaudiškas gud-rumas atstumė žmonių pasitikėjimą bei pagarbą valdžiai.

Tautinė Sajūdžio euforija atkūrė Lietuvos Nepriklausomybę. Po septyniolikos laisvės metų supratome, kad ne viską padarėme, daug ko neįverti-nome, esame neatsakingumo, sążinės, godumo, veidmainystės vergai. Vadinas demokratijos šalimi, o esame apgaulės jūroje dreifuojančia-me partijų laive. Nejaugi nesugebésime atsiesti, išsipainioti iš pažemini-mo ir nepilnavertiškumo tinklo?

Algimantas STANKEVIČIUS

Paraginkime politikus neišduoti Lietuvos

Balandžio 4 d. visuomeninis judė-jimas „Piliečių santalka“ ir kultūros žmonės suorganizavo pilietinę pro-testo akciją, kurios tikslas – paraginti politikus neišduoti Lietuvos ir demokratijos. Šiuo tikslu internete su-kurta speciali svetainė adresu www.neisduok.lt, kurioje apsilankės bet kuris pilietis gali pasirinkti vieną iš dviejų virtualių atvirukų ir nusiūsti jį bet kuriam politikui ar aukštam vals-tybės tarnautojui. Šalia pateiktų Seimo, Vyriausybės, Prezidentūros, Konstitucinio Teismo ir Generalinės prokuratūros darbuotojų sąrašai.

Akcijos organizatoriai remiasi LR Konstitucijos 3 straipsniu, kuris skel-bia: „Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievara kėsinasi į Lietuvos valstybės nepri-klausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką“.

Savo kreipimesi į piliečius šios ak-cijos organizatoriai teigia esą pavasa-ris – metas apsilvaryti ne tik kiemuose, bet ir savo valstybėje: „Metas padėti mūsų politikams ir valstybės pa-reigūnams nusimesti baimės ir neskaidrių įsipareigojimų naštą, truk-dančią jiems sąžiningai atlkti savo pareigas ir saugoti konstitucinę krašto santvarką“.

Akciją organizavusių šviesuomenę paskatinuoja politiniai įvykiai, jau kuris laikas krėtę ne tik Seimą, Vyriausybę ir kitas valstybės institucijas, bet ir kė-lę nerimo Prezidentūrai.

„Lietuvos Konstitucija šiandien paminama, kai specialiosios tarnybos ima veikti be parlamentinės kontro-lės, kai informacija apie pareigūnų korupciją slepiama nuo visuomenės, kai Valstybės saugumo departamento vadovas viešai kaltina piliečius esant „šnipais“, „valstybės išdavikais“, „nu-sikalteliais“, nepateikęs tokijų nusikaltimų įrodymų, kai Respublikos Prezidentas nesiryžta sutramdyti tokios specialiųjų tarnybų savivalės. Pagrin-

dinis šalies įstatymas yra pažeidžia-mas, kai Seimo valdyba keičia Seimo priimtus nutarimus, kai Seimo komi-teto sprendimus pavedama vertinti Seimo kanceliarijos darbuotojų komi-sijai. Mūsų Konstitucija paminama, kai Valstybės gynimo taryba imasi svarstyti Seimo galių suvaržymo klaus-imus, kai ši taryba duoda nurodymus Generaliniam Prokurorui, kaip tirti konkretias bylas. Tokių dalykų de-mokratinė valstybėje neturi būti, bet jie vyksta dabarties Lietuvoje“, – ra-soma minėtame kreipimesi.

Taip pat Lietuvos piliečiams čia primenami JAV prezidento Teddo Roosevelto amerikiečiams sakytį žodžiai: „Kai valstybės lyderiai pasuka valstybės vairą melo keliais, kai jie pradeda pažeidinti Konstituciją, kai jų elgesys neatitinka mūsų lūkes-cių, kiekvieno piliečio teisė ir parei-ga mesti iššūki tokiems lyderiams, išsakyti savo nerimą garsiai, atsakin-gu balsu ir pakeisti valstybės valdy-mo būdą – kiekvienas, kuris to ne-padaro, turėtų būti apkaltintas patriotiškumo išdavyste“.

Visus, kuriems rūpi Lietuvos lais-vė, 42 kultūros ir mokslo žmonės, kuni-gai bei žinomi visuomenės veikėjai pakvietė „atsakingais balsais“ raginti savo valstybės politikus ir pareigūnus įgyti drąsos atsispirti svetimai įtakai ir svetimieims pinigams, neišduoti de-mokratijos ir Lietuvos.

Pasak akcijos organizatorių, pilie-čių aktyvumas tikrai didelis. Per pirmąsias dvi akcijos dienas politikams išsiusta daugiau nei du tūkstančiai elektroninių atvirukų su paraginimais neišduoti Lietuvos valstybės. Praėju-si trečiadienį spaudos konferencijoje buvo pranešta, kad akcijos svetainę aplankė keliolika tūkstančių žmonių ir jau pirmą akcijos dieną bandyta blo-kuoti akcijos svetainę, tačiau truk-džiai netrukus buvo pašalinti.

Ingrida VĖGELEYTĖ

Seimo socialinių reikalų ir darbo komiteto informacija

Kas laukia pensijų sistemos?

Kovo 23 d. LR Seime vyko semina-ras „Pensijų sistemos ateitis: demografinės tendencijos ir finansinių tvarumas“, kurio metu Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) pristatė at-liktą analitinį darbą. LLRI pateikė pagrindinius argumentus, kodėl bū-tina padidinti į privačius pensijų fondus einančią socialinio draudimo įmokos dalį nuo dabartinių 5,5 iki bent 10 proc. Buvo įvardintos keturių pagrindines pensijų reformos būtinumo priežastys.

„Ekonominio efektyvumo ir darbuotojų motyvacijos stoka – šiuo metu visi pensininkai, turintys būti-najį stažą gauna vienodą pensiją. Du kartus didesnį nei vidutinį atlyginimą gaunantis žmogus, gaus pensiją lygią tik ketvirčiu jo buvusio atlyginimo, kuomet pusę vidutinio atlyginimo gaunantis žmogus gali tikėtis pensijos, lygios pusei jo buvusio atlyginimo. Demografiniai iššūkiai lemė, kad Lietu-voje iki 2050 m. vienam darbingo am-

žiaus žmogui tekė dvigubai daugiau pensininkų nei dabar ir pensininkų skaičius viršys dirbančių. Finansinio tvarumo problema – kuomet po 2020 m. „Sodros“ biudžetas galiapti deficitiniu ir valstybės išlaidos pensijoms nuolat aug. Lietuvos ekonominis konkurencingumas priklausys nuo to, koki pensijų sistemos modelį pasi-rinks ir kiek ateities valstybės pensi-niai įsipareigojimai slėgs dirbančiuosius ir verslą.

Tačiau buvo išsakyta ir kita nuo-monė, kad daug naudingiau vietoje draudimo įmokos didinimo iki 10 proc. būtų Lietuvos kiek įmanoma greičiau įvesti eurą. Pažymėta, kad ši reforma bus nenaudinga dirban-čiesiems, kuriems iki pensijos bus li-kę 10 metų ir per šiuos likusius metus nesukaups pensijai pakankamai lėšų, lyginant su senaja tvarka,“ – teigė LR Seimo narė, Seimo socia-linių reikalų ir darbo komiteto narė Vincē Vaidevutė Margevičienė.

LLKS konferencija

Kovo 31 d. LK Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyko konferencija „Lukiškių aikštės Laisvės simbolis tūkstantmečio Lietuvai“ ir Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos (LLKS) ataskaitinis susirinkimas.

Apie paminklo sukūrimą Lukiškių aikštėje bei aikštės ir jos aplinkos sutvarkymą konferencijos dalyviai išklausė profesoriaus Antano Tylos pranešimą, dalyvių pasisakyti. LLKS ataskaitiniame susirinkime sąjungos veiklos ataskaitą pateikė valdybos pirmininkas Jonas Burokas. Į naują valdybą išrinkti: J.Burokas, J.Parnarauskas, R.Parnarauskienė, A.Burokas, E.Subačius, A.Zolubas, R.Smetonaitė, K.Garšva, Z.Vaštakėvičius, S.Zimnickis. I revizijos komisiją išrinkti: A.Bikulčius, A.Masaitis, V.Kuzelis.

Konferencija priėmė kreipimąsi į LR Prezidentą, Seimo pirmininką, Ministram pirmmininką, Vilniaus merą ir Lietuvos visuomenę bei kitų šalių lietuvių bendruomenes.

Jame teigiamai:

„Lietuvos Respublikos Seimas 1999 m. vasario mén. 11 d. priėmė nutarimą Nr. VIII-1070 „Dėl valstybės sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų“. Jame aiškiai įvardyta, kad aikštėje turi būti sukurta šiuolaikinis memorialinis akcentas – kompozicija „Laisvė“, atspindinti Lietuvos žmonių kovas už laisvę ir pergalę, savo dydžiu deranti dabartiniam aikštės plotui.

Vilniaus miesto savivaldybė ėmėsi sunkios naštos skelbti konkursą, tačiau be Vyriausybės, Seimo, Prezidento, architektų, skulptorių, istorikų, intelektualų iniciatyvos, visuomenės paramos ir bendro darbo geri norai gali sužlugti – ilgai nepavyksta įgyvendinti Laisvės kovotojų troškimų, sulaukti architektūrinių sprendinių.“

LLKS konferencija „Lukiškių aikštės Laisvės simbolis tūkstantmečio Lietuvai“ siūlo: į Lukiškių aikštės planavimo ir simbolio „Laisvė“ kūrimo konkurso vertinimo komisių papildomai įtraukti patriotinių visuomeninių organizacijų atstovus, dvasininkus, architektus, skulptorius. Dėl subjektyvių, prieštaraujančių Lietuvos valstybės raidą interpretuojančių nuostatų, atsakyti vertinimo komisių nario Alvydo Nikzentaičio paslaugų. Nedelsiant skelbti konkursu sąlygas ir simbolinių „Laisvės“ paminklą sukurti ir pastatyti 2009 metais.

Algimantas ZOLUBAS

Įvykiai, komentari

Prie suirutės slenksčio

Ukrainos prezidentui V.Juščenkai pasirašius dekretą dėl Aukščiausios Rados (parlamento) paleidimo ir pirmalaikių Rados rinkimų, politinė krizė šalyje kasdien didėja. Dabartinė Ukrainianos parlamento Regionų partija, komunistų ir socialistų dauguma, bemat atmetė šį dekretą. Tam skubiai pritarė ir pro-rusiškoji premjero V.Janukovičiaus vyriausybė. Visi ministrų kabineto narai, išskyrus gynybos ministru Anatoliu Gricenką, klusnai pakėlę rankas paskelbė prezidento V.Juščenkos dekretą antikonstituciniu veiksmu, netgi įvardijo tai kaip valstybės perversmą. Iš Rytų Ukrainianos miestų ir sričių – Charkovo, Lugansko, Donecko, į Kijevą traukiniais ir autobusais atgabenti tūkstančiai žmonių, kurie kol kas dar nesiima jėgos, bet vis garsiau reikalauja prezidento atsistatydinimo. Premjeras V.Janukovičius kreipėsi į Konstitucinį teismą tikėdamasis, kad jis prezidento žingsni – paleisti parlamentą – įvertins kaip antikonstitucinį aktą ir paskelbs negaliojančiu. Taip gali atsikilti, nes V.Janukovičius iši teismą sugėbėjo „prastumti“ savo žmones. Ne savus bus galima parasiūliai nupirkti, nes pro-rusiškajį V.Janukovičių remia labai turtingi Rytų ir Pietų Ukrainianos oligarchai, revanšui prieš „oranžinės“ revoliucijos šalininkus metę ne milijonus, o milijardus dolelių. Po prezidento V.Juščenkos ir premjero V.Janukovičiaus susitikimo tapo visiškai aišku, kad kompromisu nebus. V.Juščenka įspėjo Ukrainianos teisėsaugos institucijas nesiimti jokių neleistinų veiksmų, pabrėždamas, jog kilių konfliktas yra politinis, todėl tik politikai turi ieškoti išeities. Kaip ir 2004 metų babaigoje vykusios „oranžinės“ revoliucijos metu pečius surėmė prorusiškosios ir provakarietiškosios jėgos. Tačiau viena iš „oranžinės“ revoliucijos lyderių, gana prieštaragingai vertinama politikė Julija Tymošenko pareiškė, kad visos demokratinės opozicinės Ukrainianos jėgos jau pasirašė susitarimus, kurie reglamentuoja opozicijos jėgų veiklą po pergalės pirmalaikuose parlamento rinkimuose. Toks Julijos Tymošenko optimizmas

dėl provakarietiškųjų jėgų pergalės atrodo gerokai per ankstyvas. „Oranžinė princešė“, nesenai viešdama Vašingtone, susitikimuose su JAV viceprezidentu Diku Šeiniu, valstybės sekretore Kondoliza Rais ir buvusia valstybės sekretore Madlena Olbrait pareiškė, kad ji visiškai suprantanti, kokios problemos dėl Irako, Afganistano ir Artimųjų Rytų užgulė JAV pečius, tačiau pabrėžė, kad JAV tiesiog privalo rimtai susirūpinti Ukrainianos ateitimi. J.Tymošenko taip pat priminė aukštiems Vašingtono pareigūnams, kad dėl visų politinių krizių praeityje ir dabar daugiausia kalta Maskva, remianti Rusijos ir Rytų Ukrainianos oligarchų statytinį premjerą V.Janukovičių.

Be jokios abejonės, dabarinis politinis chaosas Ukraine ir jo baigtis turės didelę įtakos ne tik pačios Ukrainianos gyvenimui, bet ir tarptautinei bendruomenei. Svarbiausias klausimas – ar Ukraine atsidurs Maskvos glėbyje, ar įsilies į demokratinių Europos valstybių šeimą. Sprendžiant iš apklausų, jei pirmalaikiai rinkimai ir įvyktų gegužės pabaigoje, prorusiškojo premjero V.Janukovičiaus šalininkai surinktų daugiau balsų nei J.Tymošenkos blokas ir prezidentinė partija „Mūsų Ukraine“. Be to, niekas nedrįsta prognozuoti, kaip gilėjančios krizės atveju elgsis Ukrainianos jėgos struktūros. Ukrainianos gynybos ministras A.Gricenka – prezidento V.Juščenkos žmogus – užtikrino, kad armija nesikiš išvykstančius politinius procesus. Tačiau Ukrainianos armijoje tarnauja tik 200 tūkst. žmonių, o Vidaus reikalų ministerijos, kurios vadovai – V.Janukovičiaus šalininkai, kariniuose daliniuose – 300 tūkst. karių. O kur dar specialiųjų pajėgų, tokų kaip „Alfa“, daliniai, kurių vadovybė įrgi linksta prie V.Janukovičiaus.

Nei Ukrainianos, nei pasaulio politikos specialistai nesiima prognozuoti, kuo gali baigtis Ukrainianos krizė. Pavojingiausia, kad vėl pasigirsta balsų, jog Ukraine gali subyrėti mažiausiai iš dviejų valstybės – prorusišką Rytų ir provakarietišką Vakarų Ukrainianą. Be to, į Krymą jau seniai tiesiasi Maskvos rankos.

Minsko „tėtušio“ išsidirbinėjimai

Čiai nesikeičia ir net minimai nemazina opozicijos persėkimo. Paskutinieji įvykiai aiškiai parodė, kad apie demokratiją Baltarusijoje negali būti kalbos.

Tačiau A. Lukašenkos pareiškimai, kad jis gali pasukti į Vakarus, vis dėl to sukelė Maskvos susirūpinimą. Kremliaus kontroliuojama spauda bemat ēmė skelbti apie vis dar vegetuojančių Rusijos demokratijos atstovų reiškiamą pasitenkinimą Baltarusijos įvykių eiga. Vienas iš Kremliaus garsiakalbių, Maskvos laikraštis „Rosijski-je vesti“ rašė: „Kaip žinoma, į pagalbą Lukašenkai susuko Rusijos opozicininkai, kurie savo tikslams stengiasi maksimaliai išnaudoti Maskvos ir Minsko santykį pablogėjimą.“ Atrodo, kad A. Lukašenkos posūkiu demokratijos link ir jo pareiškimais apie sieki atsisukti į Europą ir apskritai į Vakarus patikėjo net patyręs rusų politologas Stanislovas Belkovskis, beje, labai nemégstamas Kremliaje. Interviu Vokietijos laikraščiu „Die Welt“ S. Belkovskis pareiškė: „Baltarusijos prezidentas Aleksandras Lukašenka rengiasi demokratizuoti režimą. Dėl to gali būti priimta net nauja Baltarusijos konstitucija ir prasidėti integracija į Europą. Vakarai privalo atsisakyti spaudimo Baltarusijai ir visais būdais padėti jai integruotis bei vykdyti politinius ir ekonominius projektus.“

Bet, atrodo, tikėtis, kad Europos Sajunga suras bendrą kalbą su A. Lukašenka, panašu į iliuziją, tačiau tokiai signalais Vakarams Minsko „tėtušis“ Maskvą išgąsdinti gali.

Baltarusijos kaimynės Lenkijos politikai ir politikos specialistai tokius A. Lukašenkos manevrus supranta kur kas labiau nei jų kolegos Briuselyje ar Berlyne. Lenkijos Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas P. Zalevskis priminė Vakarams, jog į Baltarusijos vykstančius procesus reikia žiūrėti labai atsargiai, nes tikėti diktatoriaus žodžiais – labai rizikinė. Žinomas lenkų publicistas, komentuodamas A. Lukašenkos užuominas apie tariamą jo sieki sudaryti sutartis su demokratine Europa, pareiškė, kad jeigu Vakarai pasirašytų kokius nors susitarimus su diktatoriumi A. Lukašenka, tai būtų „sąjunga su šetonu“. Jonas BALNIKAS

Petras GIRDZIJAUSKAS

Atsiliepimai apie Žemaitijos partizanų prisiminimus

(„Aukštaitijos ir Žemaitijos partizanų prisiminimai“, sudarytojas Romas Kaunietis. Vilnius, Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2006; Albinas Stoškus „Vadžgirys“, trečioji dalis „Rezistencija“. Kaunas, 2006.)

Abu autorai raše apie Jungtinės Kęstučio apygardos ištakas, kaip stipriausio partizaninio junginio Žemaitijoje pradžią, ir abu, švelniai tariant, parašė netiesą. Neužtenka paminėti J.Žemaitičio-Dariaus pavardės (abu autorai) ir jiems atrodo nenugintinė, kad svarbius ir didžius darbus tada atlikojis. Tuometinis kapitonas Darius buvo reguliariosios kariuomenės karininkas, ipratęs gauti ir vykdyti komandas darmioje karinėje mašinoje. Partizanauti jis nesukubėjo, nors buvo raginamas, mat buvo davės priesaiką kitai pogrindžio organizacijai, iš kurios laukė komandos. Tos komandos nesulaukęs, jau 1945 metams įsiurbėjus prisiekė LLA Žebenksties rinktinės vadui J.Čeponiui-Tauragiu ir LLA centrinės vadovybės atstovui A.Zaskevičiu-Šalnai. Rinktinės vadas jį paskyrė štabo viršininku. Nedidelės apimties rinktinėje – net trys aukšto rango vadai. Tai tam tikras disbalansas.

Greta – visoje Tauragės apskrityje ir vakarinėje Raseinių apskrities dalyje 1945 m. pirmoje pusėje susiformavo didelės apimties Lydžio rinktinė, kuriai vadovavo Eržvilko gimnazijos mokytojai, atsargos karininkai, inžinieriai. Jie pasirodė sumanūs ne tik gimnazijos, bet ir rinktinės vadovai – pirmieji suprato, kad LLA pasipriehinimo ir jų struktūrų etapas baigėsi. Reikia kurti savas struktūras, savus metodus, atitinkančius laikotarpio poreikius. Jie įpareigojo rinktinės štabo viršininką – inžinierų mokytoją H.Danilevičių-Vidmantą iš greta veikiančių rinkinių suformuoti stambū partizaninį junginį. Apygardos įkūrimo klausimu 1945 m. antroje pusėje Vidmantas savo rinktinės teritorijoje sukvetė Žebenksties, Vytauto Didžiojo, Vėgėlės ir bataliono Nr. 8. atstovus. Pasitarime Žebenksties ciai atstovavo A.Zaskevičius-Šalna, J.Čeponis-Tauragis, J.Žemaitis-Darius ir P.Bartkus-Saulius su vado įgaliojimu nuo Vytauto Didžiojo ir nuo Vėgėlės rinkinių. Batalionui Nr. 8. atstovavo P.Paulaitis-Aidas. Pasitarime iškiilo įvairių požiūrių: A.Zaskevičius-Šalna, kaip centrinės LLA vadovybės atstovas, pareikalavo, kad būtų atkurta LLA Šiaulių apygarda. P.Paulaitis-Aidas pasiūlė, kad apygarda būtų formuojama junginių programiniu pagrindu. J.Žemaitis-Darius pasiūlė rinkinių vadams surašyti apygardos įkūrimo protokolą ir pradėti jos veiklą. H.Danilevičius-Vidman-

tas iš posėdžio dalyvių stengesi išklausti, kokį įnašą dėl sklandžios apygardos veiklos gali įnešti kiekviena rinktinė. Jo klausimo dauguma nesuprato.

A.Zaskevičius-Šalna, įsizieidęs, kad jam nepaklusno susirinkusieji, įsakė J.Žemaitičiu-Dariui išvykti į Šiaulių apylinkes ir atkurti LLA Šiaulių apygardą. J.Žemaitis-Darius paklusno Šalnos, kaip LLA centrinės vadovybės atstovo, įsakymui ir, užsimetęs automatą ant pečių, išvyko į Šiaulių krašto rinktines organizuoti Žaibo apygardos. Apłankęs Vėgėlės, Vytauto Didžiojo, Voveries ir Žaliosios rinktines, sukvietęs kai kurių atstovus, suraše Žaibo apygardos įkūrimo protokolą. Čekistai pastebėjo tam tikrą partizanų aktyvumą ir plačiu frontu užsiautė Šiaulių kraštą, tuo pačiu išsklaidydami apygardos įkūrėjus. Tada ir pasirodė, kad apygardos organizavimas pradėtas ne nuo to galo, nes vadovybė neturėjo slėptuvį, apygardos ryšininkų, materialinių techninių priemonių elementariumi stambaus darinio funkcionalumui. J.Žemaitis-Darius, supratęs, kad Žaibo apygardai gyvybės įkvėpti nepavyks, grįžo į savo rinktinę Raseinių krašte, nešinas tuo pačiu automatu ant peties ir sukaupta vadybos ir karybos patirtimi. Grįžęs į Raseinių kraštą rado stambių pokyčių: Vėgėlės rinktinė likviduota, o dėl nesutarimų tarp A.Zaskevičiaus ir J.Čeponio, J.Čeponis kartu su ltn. Vareikiu-Gaučiu išėjęs iš Žebenksties rinktinės ir įkūrė Žalčio rinktinę. A.Zaskevičius-Šalna, likęs rinktinės vadu, Žebenkstį pervaardino į Šerną. Taip pat jis rado Lydžio rinktinės pagrindu, vadovaujant H.Danilevičiu-Vidmantui, įkurtą Jungtinę Kęstučio apygardą, kurios vadovu išrinktas J.Kasperavičius-Angis. Buvęs Lydžio operatyvinio skyriaus vadas ir buvęs tos pačios rinktinės štabo narys J.Jonulauskas-Merkys išrinktas apygardos štabo skyriaus vadu, tik P.Bartkus-Rimgaila, atstovavęs Šerno ir Vytauto Didžiojo rinktinėms, išrinktas kito skyriaus vadu. Išskyurus Lydžio štabo narius, tik Rimšaila turėjo organizacinių

nuopelnų kuriant apygardą.

R.Kaunietis (psl. 381) ir A.Stošaus (psl. 482) teiginių apie J.Čeponio, J.Žemaitičio, A.Zaskevičiaus nuopelnus kuriant planus ir Jungtinę Kęstučio apygardą nepagrūstas, nes tų nuopelnų nebuvo. Tuos darbus nudirbo H.Danilevičius-Vidmantas ir jo štabo nariai.

A.Zaskevičius, patekęs į čekisto Markulio glėbi, baigė rezistento vaidmenį kolaboravimu. J.Čeponis-Tauragis neperžengė rinktinės vadovo pareigų, apygardos kūrime dalyvavo nominaliai, eidamas tas pareigas žuvo. J.Žemaitičiu-Darius „gulbés giesmė“ – dar ateityje. Ant tos sėkmės įminto dviračio jų užsodins ne kas kitas, bet tas H.Danilevičius-Vidmantas, vėl atidavęs apygardos komandon didelę partizaninę patirtį turinčius savo bendražygius iš Lydžio: V.Ivanauską-Vytenį, Bronių ir Antaną Liesius, Vytautą Gužą-Kardą. Vėl įduos jam į rankas Lydžio rinktinės Stututą, Vidaus tvarkos taisykles, Karo lauko teismo nuostatus, turimus ryšio kanalus tarp apygardų. Apygardos štabą apgvendino Lydžio rinktinės teritorijoje. Taigi H.Danilevičius-Vidmantas ne tik įkūrė Jungtinę Kęstučio apygardą, bet ir atkūrė ją po ištikusios nelaimės. Žemaitis-Matas, 1947 m. gegužę tapęs Jungtinę Kęstučio apygardos vadu, įvertinęs savo neigiamą patirtį kuriant Žaibo apygardą, perėmės Vidmantą vadybinę patirtį ir J.Kasperavičiaus-Angies partizaninę ideologiją, pasirėmės Lydžio rinktinės rašytine dokumentacija, iškilo kaip nepakartoamas partizaninio pasipriehinimo lyderis. Jis tik tada tapo tuo lyderiu, kurį savo knygose prieš beveik dvejus metus norėjo matyti R.Kaunietis ir A.Stoškus.

A.Stošaus knygoje „Vadžgirys“ psl. 482 tarsi antrina R.Kaunietiui teigdamas, kad rinktines į Jungtinę Kęstučio apygardą sujungė J.Žemaitis. Dar daugiau, jis teigia, kad Lydžio rinktinės štabe nebuvę karių. Jam nė motais, kad Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės leitenantas P.Ruibys-Garbštas buvo rinktinės vadas, o ltn. J.Kasperavičius-Silas éjo operatyvinio skyriaus vado pareigas, kol buvo

išrinktas apygardos vadu. Tuo metu šie leitenantai nudirbo svarėsnius darbus, nei anodu kapitonai.

Abu autorai privalo paskaiti (nors ir pavéluotai) knygoje „Laivės kovos 1944–1953 metais“, LPKTS, Kaunas, 1996, psl. 114–136 paskelbtus Jungtinės Kęstučio apygardos įkūrimo protokonus. Paskaitę pamatys, kaip neatsakingai klaidina skaitytojus ir tuo pačiu nuvertina pačius save, kaip autorius. Kas patikės jūsų knygą kita medžiaga, jei istorinę vertę turinčius faktus pateikiate melagingai, nesilaikydami nustatytos tvarkos?

Abu autoriai įsivelia į plėčius rezistencinius pasakojuimus, kurios perpina savo samprotavimais, iškreipiančiais ar net falsifikuojančiais istorinę tiesą. R.Kaunietis teigia, kad Lydžio rinktinėje buvo dvi kuopos – iš tiesų buvo trys. 1946 m. birželį iš Tauragės „šubartinės“ buvo išva duoti 23 kaliniai, tarp jų – buvęs Lydžio vadas ltn. P.Ruibys. Naujasis rinktinės vadas H.Danilevičius-Vidmantas P.Ruibų paskyrė trečiosios kuopos vadu. K.Kasparo knygoje „Lietuvos karas“, LPKTS, Kaunas, 1999, psl. 495 galima pamatyti Lydžio rinktinės trečios kuopos štabo narių nuotrauką. Arba psl. 379 teigiamo, kad „visi Kęstučio apygardos vadai: J.Kasperavičius. P.Bartkus, J.Žemaitis, J.Čeponis ir kt., buvo LLA nariai...“ J.Kasperavičius ir J.Žemaitis nebuvę LLA nariai. Panašių pasakų pilna ir A.Stošaus tekste (psl. 482): „Truputį šiauriau Vadžgirio veikė garsus Vytenio būrys, kurio vadas – raseiniškis mokytojas Vacys Ivanauskas.“ Tas „truputį šiauriau Vadžgirio“ reiškia šiauriau Skaudvilių („Laisvės kovų archyvas“ Nr. 12, psl. 131), o V.Ivanauskas neturėjo mokytojo specialybės ir nemokytojavo. Abiejuose knygose tie tekstai nebūtini, gal net nereikalingi, tai tik noras neatsakingai kalbėti apie dalykus, kurių autorai tiesiog nežino. Tokių epi zodus tekstuose ganėtinai. Bet tai nėra didžioji blogybė. Blo giau dėl teiginių, turinčių šmeižkišką ar net kriminali nių atspalvių.

Atradau tris Eleonoros

Grigaliavičiutės prisiminimų

variantus: N.Gaškaitės-Žemaitienės knygoje „Žuvusiųjų Prezidentas“ psl. 454–459, R.Kaunietio „Aukštaitijos ir Žemaitijos partizanų prisiminimai“ 5 t., psl. 854–871 ir A.Stošaus „Vadžgirys“ psl. 535–547. Pirmajame ir antrajame variantuose apie Vidmantą neužsiminta, trečiajame variante psl. 536, tarsi pagal užsakymą Vidmantas įvardijamas išdaviku. Prie šio vardo (net neaišku, kam priklauso šis vardas) psl. 566 pateiktas A.Stošaus kometas: „Paskutiniu metu LPKTS žurnale „Laivės kovų archyvas“ bandyta tas démes nuvalyti ir Vidmantas reabilituotas, tačiau tiek jo, tiek V.Gužo-Mindaugo veikloje démių (tegul ir baltų) kažin ar nors kiek sumažėjo.“ Autorius lieka ištikimas pats sau, Vidmantą „reabilituoja“, – žinia, tai daryti reikia, kai kaltė per klaidą pripažįstama teisme. Šiuo atveju ją nustato tik straipsnis, knyga ir 1949 m. sausį LSSR MGB 2N valdyba, sudarydama agentūrinio-operatyvinio darbo planą: vienas V.Svelnio-Putino išdavystes priskirti apygardos vadui Vidmantui ir per savo agentus paskleisti tarp Kęstučio apygardos gyventojų, OS narių ir partizanų, kad pastarieji patys sujuo susidorotų, o Putinas liktų slaptu agentu tolimesniam operatyviniam darbui (LYA f k 1 ap. 3b 406 I 1-48). Autorius atidžiai neperskaitė minėto žurnalo straipsnio, kuris yra ne kas kita, kaip H.Danilevičius-Vidmantas biografija, kurioje „démį“ nėra. Autorius nepaskaitė, kad pastarajam suteiktas Lietuvos kariuomenės pulkininko laipsnis, kad jis apdovanojas Vyčio Kryžiaus ordinu. Galima tik apgailestauti dėl autoriaus užimamos pozicijos mūsų kariuomenės ir valstybės atžvilgiu. Nenustebčiau, kad Vidmantas dukra ar Krašto apsaugos ministerijos atstovas pareikalauj irodymų straipsnyje pateiktiems teginiams. Nuodorių į šaltinius nėra, matyt, straipsnis užsakytas. Knyga rengta Kęstučio apygardos teritorijoje. Neteko girdeti, kad MGB 2N valdybos agentai, kompramitavę Vidmantą ir pasiekę rezultatų, būtų surasti, bent jau pabarti. Matyt, ir dabar jie dirba tą patį darbą. Kažkam reikalingas specialus prisiminimų variantas, jų tiražavimas. Iš klausimą galėtų atsakyti autorius. Vidmantas klausimas autorui aktualus, nes gyvenamas A.Stošaus-Railos prisiminimuose „Vadžgirys“ psl. 522–534.

(keliamas į 6 psl.)

2007 m. balandžio 13 d.

Tremtinys

Nr. 14 (748)

5

Sveikiname

Nors metai ir nusinešė
daug džiaugsmo bei svajonių,
Nors smilkiniuos plaukų sruogelės
pražydo sidabru,
Laimingas būkite,
sulaukęs štiekių metų,
Kurie ne vien tik rūpesčių –
ir laimę atnešė kartu.

Linkėdami sveikatos ir ilgų gyvenimo metų, neišsenkančios energijos kuriant ir tarnaujant Tėvynei Lietuvai, 70-ojo Jubiliejaus proga sveikiname Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Joniškio filialo pirminką Juliu LUKĄ.

**LPKTS Joniškio filialo taryba
ir nariai, LPKTS valdyba**

* * *

Auksinio vestuvių Jubiliejaus proga sveikiname **Antaną ir Janiną SIMENUS**.

Likimas rožėmis neišpuošė tikrovės,
Kartu nuėjote gyvenimo sunkius kelius.
Ir, kaip tikri lietuvių,

Jūs vaikams sukrovėt
Tauraus darbštumo,
meilės darbui lašelius.

Tad būkite laimingi, mieli Jubiliatai,
Nors nuo rudens šalnų šiek tiek
plaukai balti.

Mes linkime Jums džiaugsmo
ir sveikatos,
Visuomet likti su jauna širdim...

**LPKTS Panevėžio filialo taryba,
LLKS kovotojai**

* * *

Garbingo 80 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį Sibiro tremtinį, ilgametį LPKTS Vilkaviškio filialo valdybos narį **Antaną Sigitą ŽVIRBLĮ**.

Linkime neblėstančios energijos, stiprybės, sveikatos ir Dievo palaimos! Tikėjimo, Meilės ir Vilties!

LPKTS Vilkaviškio filialo taryba

* * *

Žaizdas Tėvynės ašarom nuplovėm,
krauju palaistėm – Laisvę, kad sugrįžtų.
Šiandieną blaškoma mūsų

tautos šventovė –
dvasia pakilkime, kaip prisikélé Kristus!

Brangūs buvę partizanai, rezistentai, tremtiniai, politiniai kaliniai, ir visi mūsų krašto žmonės, sveikiname didingos Kristaus Prisikėlimo šventės proga ir linkime, kad visų mūsų širdys kiltų, veržtusi į Gėrį ir Meilę.

LPKTS Šilalės filialo taryba

* * *

Pamokos apie tremties ir rezistencijos literatūrą

Vasario–kovo mėnesiais Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje dešimtų klasėm moksleiviams pirma kartą buvo organizuotos rezistenčijos ir tremties laikotarpio literatūros pamokos. Jas vedė muziejaus darbuotoja, lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė Eugenija Sidaravičiūtė.

Žinoma, kad naujoje aplinkoje mokiniai geriau išmoksta jiems patenkintą medžiagą. Šiuo požiūriu Rezistencijos ir tremties muziejus – tiesiog

ideali vieta bendrauti su jaunimu, ypač kai kalbama apie tremties ir pa-sipriešinimo literatūrą.

Pamokų metu moksleiviai turėjo galimybę susipažinti su muziejaus eksponatais: nuotraukomis, žemėlapis, okupacinių laikotarpio literatūra, kitomis relikvijomis. Buvo demonstruojamos dokumentinių filmų išstraukos.

Pamokos pranoko lūkesčius. Mokytoja kūrybingai ir, svarbiausia, nuoširdžiai bendravo su moksle-

viais. Tad ar reikia stebėtis, kad žiūrėdami filmą apie partizanus, jie stengėsi pritarti iš ekrano sklindančiai Veronikos Povilionienės dainai "Stoviu aš parimus", o pamokos pabaigoje, naudodamiesi išdalytais tekstais, kartu su mokytoja pakiliai traukė dainą "Palinko liepa šalia kelio..." Gal ne už kalnų tas laikas, kai jaunimas patriotines dainas dainuos ir be išdalytų tekstų.

Gintautas KAZLAUSKAS
Autorius nuotrauka

Druskininkų "Atgimimo" vidurinės mokyklos moksleiviai literatūros pamokos metu

Knygos pristatymas virto istorijos pamoka

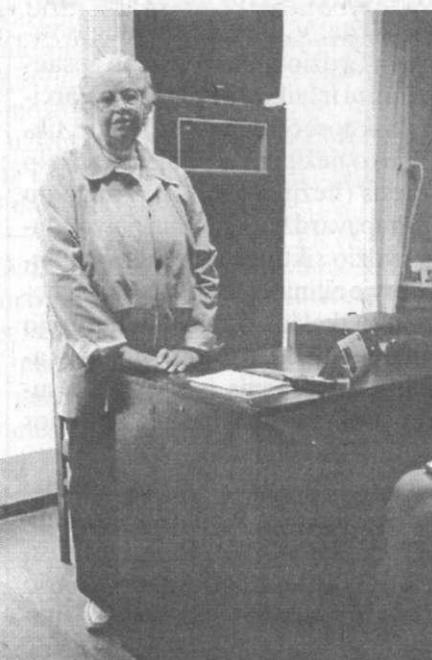
Paskutiniu metu mokyklose vyksta vis daugiau renginių, īvairių konkursų, organizuojamų respublikiniu mastu. Todėl vis sudėtingiau į mūsų organizuojamus renginius vienu metu sukvieсти moksleivių iš visų mokyklų. Štai ir knygos „Rezistencijos ir tremties muziejus Druskininkuose“ pristatymo datą teko keisti net du kartus.

Nors truputį nerimavome, tačiau, kaip tapo iprasta, jaunimo susirinko pilna salė. Mums ypač džiugu, kad renginiuose vis dažniau matome mokyklų direktorius, vis daugiau lankos ir mokytojus.

Kaip ir pristatant knygą „Sibiro Alma Mater“, renginio scenarijų parengė „Ryto“ gimnazijos mokytoja Aldona Brasevičienė, meninė dalis – tos pačios gimnazijos mokytoja Gidronė Katčenienė.

Ypač susidomėjė moksleiviai klaušėsi knygoje „Rezistencijos ir tremties muziejus Druskininkuose“ pasidalijusių savo atsiminimais: buvusios partizanės Danutės Gaidytės-Sakalauskienės-Eglės

lauskiens-Eglės ir ryšininkės Agotos Valasinavičiūtės-Naujalienės, turėjusios taip pat slapyvardį Eglė, pasako-

Prisiminimais dalijosi buvusi partizanė Danutė Gaidytė-Sakalauskienė-Eglė

jimų apie tragiskus Lietuvai laikus. Didelį įspūdį jaunimui paliko abiejų kalbėjusiųjų pabaigoje pasakyti žodžiai, kad jei vėl reikėtų gržti į praėjimą, jos pasielgtų lygiai taip pat.

Knygos pristatymas virto gyva, įdomia istorijos pamoka. Gražiai pasirotė „Ryto“ gimnazijos dainininkai salvieikiškai.

Renginio metu buvo paskelbtos rašinio konkursas knygos „Rezistencijos ir tremties muziejus Druskininkuose“ motyvais – „Mintys, perskaicius knygą apie muziejų“.

Pristatydamis knygą suteikėme informacijos ir apie tremties bei rezistencijos muziejus, kuriamus visoje Lietuvoje. Šioje veikloje buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai ne visada būna suprasti, susiduria su valdininkų abejingumu.

Pabaigoje nuolatinės muziejaus talkininkės, buvusios tremtinės, tradicinių pakvietės pasivaišinti arbata ir saldumynais.

Gintautas KAZLAUSKAS
Autorius nuotraukos

Dainuoja Druskininkų „Ryto“ gimnazijos auklėtiniai

Atsiliepimai apie Žemaitijos partizanų prisiminimus

(atkelta iš 4 psl.)

Prisiminimai persunkti savigyra, neklaidingumo manija ir prieštarinės teiginiai. Psl. 528: „Mat su mūsų būriu vaikščiojo rinktinės vadas H. Danilevičius ir buvęs stribas Živatkauskas. Abu į būrį prirašyti vadovės nurodymu ir tame nepritapo. [...] Danilevičius pernelyg domėjosi turimais būrio bunkeriais, [...] jausdamas atsakomybę turėjau slėpti nuo vado operatyvinės žinių, [...] iš anksto nepranešdavau apie būsimus uždavinius.“ Raila kalba tarsi apygardos vadas, bet tokios tada dar nebuvė. Jos kūrimu tuo metu ir buvo užimtas Vidmantas. Raila savo didžiąją išdavystės naštą ruošiasi perkrauti ant Vidmanto pečių. Toliau psl. 530 Raila rašo: „Palikės sužeistajų, pabėgėjau kokius 20 metrų pažiūrėti, kur vyrai, o jie subridę į vandenį šprogdinasi granatomis. Tuo metu nusišauna sužeistasis. Pasidaro kraupu.“

“Vyrams dažnai kalbėdavau, kad mirti lengva, gyventi daug sunkiau. Kodėl jie taip pasirinko, kodėl pavaduotojas S. Žukauskas nedavė komandos kovoti. [...] Šiaip taip sukaupeš visas jėgas, įsitverdamas į nuogas medžių šaknis, nepastebėtas pakilau tuo šlaitu ir pasileidau bėgti mišku. [...] Žiūriu – už 15–20 metrų nuo miško guli kniubščias su kulkosvaidžiu ant nugaros mūsų Živatkauskas, [...] kareivis raportuoja: „Ja jevo ubil. On kričit svoj. Ja srazu jevo.“

Būrio vadas Raila grėsmingo pavojaus metu nesigriebė ginklo, kad pats organizuotų gynybą ir paskui save vestų jam patikėtus bendražygius, metė ginklą ir pabėgo iš mūšio lauko. Eiliniai su jiems patikėtais štabo dokumentais, pastebėję, kad vadas juos išdavė, išoko į upės srovę, aplėbė dokumentus ir granatas susisprogdino. Buvęs vadas, dabar jau dezertyras, ciniškai pareiškė: “Ko jie sprogdinasi?” Sulaužęs priesaiką, išdavęs ir pražudęs bendražygius, nutarė išgyventi.

Dar ciniškesnė pozicija S. Živatkausko atžvilgiu, kaltinant jį neatlikus pareigų. Raila užsimiršo, kad jis buvo kairėje upės pusėje – pamiskėje ir nė žodžio nemokėjo rusiškai. Susirėmimas vyko upės dešinėje, visi žuvusieji buvo dešinėje upės pusėje.

Knygos autorius klaidina skaitytojus: tai ne partizano – tai dezertyro prisiminimai. Raila savo tekste pats tai nedviprasmiškai įvardijo. Railos tekstas gimė taip pat Kęstučio apygardos teritorijoje tarp agentų, suinteresuotų Vidmano kompramitavimui.

Kalbėjau su kariu savanoriu, buvusiu A. Stošaus-Railos būrio partizanu Jonu Slušinsku-Viliumi, patekusiu nelaisvėn tame 1946 m. gegužės 22 d. susirėmimė su čekistais: “Man buvo keista, kad mūsų būrio vadas Raila atvedė būrį iš užraseinio ir apsistojė šalia Lapgirių dvaro – tarybinio ūkio, kurio grūdų aruodus, prieš

kelias savaites išsémėme, o ūkio valdininkus nuginklavome visa tai konfiskuodami. Manės nuo jauta neapgaivo. Patekome į spastus, kuriuos sau pasispindėme.“

R. Kauniečio „Aukštaitijos ir Žemaitijos partizanų prisiminimuose“ 5 t. pateikti Leono Laurinsko-Liuto paramästymai apie Petrą Paulaitį, Markulį ir kitus. Kelia nuostabą L. Laurinsko svaičiojimai psl. 722 apie Markulio ir jam asistavusio J. Lukšos vizitą į Jungtinę Kęstučio apygardą. Susitikimas įvyko Šimaičio ūkyje, šalia Batakių geležinkelio stoties. L. Laurinsko teksuose ta pati liga, kaip ir straipsnio pradžioje nagrinėtoje J. Žemaičio dalyvavimo scenoje, – privalo tiesiog vius pritrenkti ir be išlygų patikėti jo teiginiai. Būtų juokinga, jei nebūtų graudu. Jis „surenka“ prie vieno stalobalsuoti dėl Markulio likimo: J. Žemaičių, V. Gužą, Liesį, P. Paulaitį, J. Kasperavičių bei kaltintojų Lukšą su nenugincijamais įkalčiais. Visi Markulį pasmerkė, tik P. Paulaitis buvo prieš, nes Markulis jį ruošė išsiusti į Miuncheną, net jam įteikė savo nuotrauką. Tai istorinių įvykių klastojimas ir P. Paulaičio šmeižimas, nes tuo met J. Žemaitis, kaip Savanorio rinktinės vadas, tvarkesi rinktinės teritorijoje ir tikriausiai nežinojo apie Markulio vizitą. V. Gužas-Mindaugas vadovavo Lydžio rinktinės štabo apsaugos būriui ir laikėsi Papartinės-Barčinės miškuose Šimkaičių valsčiuje, tikrai nieko nežinojo apie šį vizitą, kaip ir Liesis (nežinia kuris, nes buvo du bendrapavardžiai), tuomet partizanavęs Lydžio riktinės A. Joniko-Rolando būryje eiliniu. J. Lukša tada dar neturėjo tų įkalčių, tuo labiau neturėjo galimybės juos pateikti nepažištamiems partizanams, nes Markulis suprato, kokį žaidimą žaidžia, ir tokios progos J. Lukšai nebūtų suteikės.

Markulio veiklos įtarimo gandai buvo pasiekę V. Ivanauską-Vytenį, griežtą ir kategorišką Jungtinės Kęstučio apygardos štabo apsaugos būrio vadą, kuris tuomet vadovavo pasitarime dalyvaujančių asmenų apsaugai, kur eiliniu dalyvavo ir L. Laurinskas. Nuo JKA pasitarimą vedė P. Paulaitis. Ar buvo į pasitarimą atvykęs dar kuris nors iš apygardos vadų, tikrų žinių nėra. Vytenis keliskart primytinai reikalavo P. Paulaičio nuteisti ir sušaudyti Markulį. P. Paulaitis priminė Vyteniui, kad JKA yra statutinė organizacija ir Partizanų karų lauko teismui reikia pateikti įrodymus, tik tada teisti. P. Paulaitis klausė Vytenį: „Ką mes jam pasakydim nuteisę mirties bausme?“

Galiu tik paklausti knygų sudarytojų, ar spaustinėmis įtartini straipsniai rimtoje knygoje? Mansukeliai liūdesi, kai šmeižiamai Lietuvos kariuomenės karininkai, kariai savanoriai, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriai, kiti nusipelnę rezistentai. Rimti autoriai tokius straipsnius išmeta į šiukslių dėžę.

Svečiuose pas Sibiro tremtinius

(atkelta iš 1 psl.)

Rytojaus dieną nemažas jaunimo būrys palydėjo, kaip mane vadino, „savo kareivėli“, į geležinkelio stotį. Nusipirkau bilietą iki Irkutsko.

Važiuodamas pro Baikalą žavėjaus Sibiro gamta: iš kairės – aukštūs uolėti kalnai, iš dešinės, už poros metrų – giliausias ir vandeningiausias pašaulio ežeras. Irkutske aplankiau klasės draugę Birutę Savickaitę, kilusią nuo Saločių. Tolimesnis kelionės tik-

no Proletarkos kaimą. Jis yra apie dvidešimt kilometrų nuo geležinkelio stoties, taigos glūdumoje. Cia buvo ištremta Krivickų šeima iš Migonių kaimo, Pasvalio valsč. Krivickienė – mama sesuo, mano krikšto mama. „Kolchoze“ vaizdelis liūdnas: žmonės gyveno puspadžiu, už darbadienius nieko negaudavo. Cia radau daug šeimų nuo Pasvalio: Valašinus, Janiselius, Valeikas, Gudus ir t.t. Tetulėnas gane avis. Pusseserės gyveno tolokai in-

Su tremtiniais, kilusiais nuo Pasvalio. Iš kairės – du pusbroliai. Prie manės (kareivio) iš abiejų pusų pusseserės. Priekyje sedi jų mama. Jie ištremti iš Šimonių kaimo. Zima. 1953 m.

las – patekinti į Rešotų politinių kalinių griežtojo režimo lagerį – mirties fabriką. Šiame lageryje buvo mano pusbroolis partizanas Antanas Vecka nuo Vaškų, suimtas ir nuteistas 25 metams. Lagerio čekistai nustebu sužinoję, kad atvykau į pasimatymą. Vieini šaipési iš manės, kiti – keikési. Saké, kad „banditui“ per metus leidžiamama parašyti vieną laišką. Siulė man susteikti „pasimatymą“ kasdien, ne mažiau kaip dešimčiai metų. Sprukau tolyn nuo „pragaro vartų“.

Nuvykau į Zimos geležinkelio stotį Irkutsko srityje. Ši stotis, kaip ir visos, kuriose sustodavau, buvo ant Transsibiro geležinkelio magistralės. Cia apsistojau pas dédę – krikšto tėvelį. Tą pačią dieną prisistatė saugumietis, patikrino dokumentus ir paraiškė, kad privalau pasilikti, kadaangi mano pavardė tokia pat, kaip dédės. Jo manymu, esu šios šeimos narys. Aš aiškinau, kad mano šeima Lietuvoje, – netikėjo. Kilo ginčas. Kaip nepaklusnų, mane nusivarė į saugumą ir uždarė į areštinę. Savaitę saugume pjoviau malkas. Gavę žinią, kad mano šeima Lietuvoje, paleido.

Zimoje labai daug lietuvių. Dauguma šeimų gyveno japonų belaisvių statytuose barakuose. Visi dirbo medžio apdirbimo darbus. Tie patys draugiški susitikimai, graudūs atsisveikinimai. Keletą savaičių pasisvečiavęs, vykau į Taišeto rajono Čeremšankos kaimą. Cia aplankiau klasės ir širdies draugę Barbutę Svalbonaitę. Buvome sutarę vienas kitos laukti. Barbutė neištiesėjo – dar tremtyje ištekėjo. Piligrimiškai kelionę tėsiau į Taišeto rajon-

ternate ir lankė mokyklą. Aš rūkiau, dar iš kariuomenės turėjau nemažai „machorkos“. Tetulėnas praše, kad palikčiau jam to vadinamojo tabako, saké, kai užsiruko, mažiau jaučia alkį. Juokas pro ašaras!

Iš Proletarkos per taigą jaučiu atvežę mane į geležinkelio stotį. Kelione į Lietuvą. Buvau dar numatę apsilankyt Bodaibo mieste, kuris yra tolokai nuo Baikalo į šiaurę. Ten buvo ištremti giminaičiai. Jie dirbo aukso kasyklose. Bet ten patekinti buvo galima tik Baikalo vandeniu laivų navigacijos metu.

Sugrįžę į Lietuvą, ketverius metus nesimatęs su téveliais, keletą mėnesių „atostogavau“ téviškėje. Tuo metu lankiausiai pas gimines, artimuosius, pasakodamas jiems apie ištremtyjų dalią, dalydamas artimųjų idėtus laiškus, banderoles, suvenyrus. Neakivaizdiniu būdu pradėjau mokytis Vilniaus pedagoginiame institute ir išdarbinau Pasvalio kooperatyve. Po kurio laiko iškvietė į Pasvalio saugumą. Prisistatė majoras Petrovas, atvykęs iš Kauno. Smulkiai klausinėjo apie kelionę pas tremtinius. Po savaitės kooperatyvo pirminkas, žydelis Ministeris pasakė, kad nors dirbu gerai, bet iš saugumo gautas nurodymas atleisti iš darbo.

Šiandien po 50 metų prisimindamas tą nepakartojamą kelionę pas tautiečius tremtinius, jaučiuosi laimingas. Nors menkų dalelytė dvasinės paguodos jiems suteikiau tuo sunkiu laikotarpiu. Buvau lyg kurjeris tarp tremtinijų ir paliktos tévynės.

Petras GLINSKIS

(atkelta iš 1 psl.)

Taip pat Pietų Lietuvos partizanų srities vado, vėliau – LLKS prezidiumo pirmininko generolo Adolfo Ramanausko-Vanago, 1957 m. LSSR Aukščiausiojo Teismo nuteisto mirties bausme ir sušaudyto; kapitono Kazimiero Pyplio-Audronio, Mažyčio, Tauro apygardos Maironio kuopos vado, BDPS prezidiuomo nutarimu 1947 m. kartu su Juozu Lukša pasiūsto į Vakarus su laišku Popiežiui Pijui XII, Lietuvos inteligenčių kreipimusi dėl Lietuvos laisvės bylos, 1949 m. žuvusio kautynėse, okupantams užpuolus PLPS štabo vadavietę Kalesninkų miške, biografija.

Sovietų okupacijos metais, kaip ir visa Lietuva, ypač inteligenčių, karininkų ir jų šeimos ėjo Golgotos keliu. Masiniai karininkų suėmimai prasidėjo tuo pat metu, kaip ir masinis gyventojų trėmimas – 1941 m. birželio 14 d. Suėmimai vykdyti ir dalinių nuolatinės dislokacijos, taip pat karininkų gyvenamosios vietose. 1941 m. birželio 14–18 dienomis suimti 252 karininkai.

Lietuvos karininkai buvo kalinami, kankinami, marinami badu, šaudomi Minsko, Maskvos, Gorkio, Vladimiro,

Tesiamas Lietuvos kariuomenės karininkų įamžinimas

Kelias į nežinią

Mano senelis užaugo darnioje, pasiturinčioje ūkininkų šeimoje. Netoli Medvėgalio kalno gyveno Pikelių šeima – senelio tėvai ir trys senelio broliai. Mano proseneliai Pranciškus ir Adolfina Pikeliai turėjo 34 ha žemės. Ūkininkai laikė melžiamų karvių, arklių, avių, kiaulų, daug įvairiausių paukščių. Turėjo samdomų darbininkų. Ūkininkų Pikelių vaikai jau nuo mažens buvo pratinami prie ūkio darbų. Kiek paaugės vyresnysis išėjo laukų arti, seti, akėti. Ne ką atsiliko iš mano senelis. Jis irgi išmoko visų darbų, bet daugiausia laiko praleido virtuvėje pavaduodamas sergančią mamą. Vyriausias sūnus vedė ir išėjo gyventi kitur.

Artėjo baisioji 1951 metų rugsėjo 20 diena, kai darbe brigadininkas vyrams pasakė, kad daugiau Stasys Pikelis (tai mano senelis) neateis į darbą. Tada niekas nesuprato, apie ką kalbama. Senelio jaunesnysis brolis Antanas jau buvo suimtas. Tą dieną mano senelis Stasys su broliu Andrejumi ir tévais iškeliau į nežinią, kurį laukė sunkūs darbai, alkis, šaltis. Kelias buvo tolimas, nežinomas ir varginantis. Gyvuliniai vagonai su žmonėmis dundėjo vis tolyn ir tolyn nuo gimtinės.

Po poros savaičių iš vagonų žmonės buvo išlaipinti prie Angaros upės, Bratsko rajone.

Anksti ryte pradėjo žmones skirstyti: vienus vežė sunkvežimiais, kitus plukdė upe. Senelį su šeima nuvežė į Šamanovo kolūkį. Ten apgyvendino kolūkio klubo salėje kartu su dar 30 šeimomis. Tuoj visus įdarbino. Dirbtai teko sunkiai. Anksti ryte reikėjo arkliais važiuoti 25 km į darbą – pjauti mišką, rišti sielius, trauktis rastus, valytis grūdus. Senelio reikėjo išupės arkliai į fermą vežti vandenį. Sibiro šaltis, alkis ir sunkus darbas atsiliepė jo sveikatai.

1958 m. rudenį senelis grįžo į Lietuvą. Pamatė nusiaubtus namus uždarytomis durimis. Kol atgavo namus, teko metus kitus padirbėti kolūkyje. Taip vėl, iš naujo, prasidėjo mano senelio ir jo tévų gyvenimas. Mano senelis susituokė su buvusia politine kalinė Vlade Karženauskaite. Jie praleido kartu 42 metus.

Senelio sveikata émė prastėti, užpuolė visos ligos. Itakos turėjo iš Sibire praleistas laikas. Brangus, artimas žmogus, bet mirtis jokia kaina nenuperkama, visus ji pasiglemžia negailingstingai. Senelis visus musguodė, mylėjo, bet atėjo ta lemtinė diena – 2005-ųjų gruodžio 8-oji, kai teko su juo atsisiveikinti. Liūdnai, kad išėjo mylimas žmogus. Mes jo taip kiekvieną dieną, valandą, minutę pasiligtame. Iš nežinios sugrižo, o iš Amžinybės – niekada.

Sabina GIRDVAINYTĖ

Juzefa
Prieškario Lietuvos žmonės kūrė, puoselėjo ir gražino savo sodybas, kūrėsi naujam gyvenimui. Katkų šeima, gyvenusi Paežerės Rūdaičių kaime, Platelių valsčiuje – viena iš jų. Savo gyvenimą sodybos šeimininkai planavo 18 ha ūkyje, buvo tvarkingi, darbštūs. Tačiau gyvenimu džiaugėsi neilgai.

Kazys Katkus vadovavo šaulių būriui. 1940 m. sovietams okupavus Lietuvą jis buvo suimtas ir kalinamas Telšių kalėjime, pirmomis Antrojo pasaulinio karo dienomis – 1941 m. birželio 24 d. žiauriai nukankintas Rainiūose. Seimai ši skaudi tévo netektis skélé daug skausmo. Našlei, likusiai su penkiais vaikais, nebuvę lengva ūkininkauti. Po karo, antrą kartą sovietams okupavus Lietuvą, vyriausias sūnus išėjo partizanauti. Netrūkus buvo suimta mama. Namuoše šeimininkauti liko septyniolikmetė duktė Juzefa, kuriai reikėjo prižiūrėti jaunesnius vaikus, ūkių ir išgyventi nuolatines kratas, tardymus, patyčias. Didžiausias rūpestis – dėl motinos ir brolio. Apie juos mergina nieko nežinojo.

Ta 1948 m. sausio naktis, kai į kiemą įvažiavo mašina ir šautuvu buožėmis į duris pradėjo belsti stribai – pati suniausia Juzefos gyvenime. Jie įsakė skubiai rengtis kelionę. Mergina glaudė prie savęs išsigandusius vaikus ir negalėjo suprasti: už ką? Aušo neramus rytas. Ateivai ragino

Sverdlovsko, Novosibirsko, Čeliabinsko, Kansko ir kituose kalėjimuose, Vorkutlage, Rečlage, Komijos, Kazachstano, Mordovijos, Archangelsko sr., Irkutsko sr., Krasnojarsko kr. ir kituose lageriuose. Didžioji dalis karininkų pateko į Norilsko lagerius Krasnojarsko krašte. Norilsko lageris tapo žiauriausiu „mirties fabriku“, savo „klestėjimo“ laikais jungusiu 42 lagerius, kiekviename – iki 2 tūkst. žmonių. Norilsko lagerių sistemoje kalėjo 1 mln. 117 tūkst. žmonių. Spėjama, kad pirmaisiais karo metais 80 proc. kalinių liko amžinojo išalo žemėje.

1990 m. liepą 23 lietuvių grupė, vadovaujama kauniečio inž. Romualdo Svidinsko, kartu su 12 latvių ir 13 estų aplankė Lamos lagerio kapinaites, palaidojimo vietose pastatė maumedžio kryželius ir akmeninę piramidę su žuvusių karininkų pavardėmis, buvusio barako vietoje iškiilo koplytstulpis su paminklinė lenta, jamžinančia čia kaičiųjus aukštusios artileri-

jos karininkus.

1991 m. rugpjūčio 10 d., lygiai po 50 metų nuo to laiko, kai nuo geležinkelio platformų buvo nulaipinti Lietuvos kariuomenės karininkai, Šmidto kalno papédėje, Norilsko, 50 lietuvių, 49 latviai ir 24 estai atidengė memorialą Baltijos šalių karininkams. Memorialo centre – tribriaučios akmeninės piramidės lie туviškoje pusėje įmūrytos paminklinės lentos su 148 Norilsko lageriuose žuvusių Lietuvos kariuomenės karių pavardėmis. Ant greta stovinčio koplytstulpio – paminklinės lentos su 147 čia kalėjusiu, vėliau grįžusiu namo ar perkelty į kitus lagerius, pavardėmis. Ekspedicijoje dalyvavusi Lietuvos televizija 1991 m. sukūrė dokumentinį filmą „Šiaurės Golgota“.

Taigi ir enciklopedinis daugiatomis leidinys „Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ – dar vienas paminklas, jamžinantis Lietuvos karius savanorius. Jis statomas pasiaukojusių, profesionaliai dirbančių karininkų artimųjų, nubraukiančių kiekvieną užmarštis dulkę, kad tévų atminimas liktų gyvas.

Dalia MACIUKЕVIČIENĖ

Negyjanti žaizda

paskubėti. Pasiėmė, kasporanka pakliuvo, ir vis netikėjo, kad juos vienus, be tévų, išše.

Atvežė į Platelius, sugrūdo į gyvulinius vagonus. Cia jau buvo nemažai alsėdiškių, o kaimynai iš Platelių – kituose vagonuose. Traukinys pajudėjo į Vilnių. Vagonuose žmonės verkė, meldėsi, vieni kitus guodė. Traukiniui pajudėjus iš Vilniaus prasidėjo ilga kelionė. Tremiamosius kankino speigas ir alkis. Juzefa buvo pasiėmusi ryšulį su patalais, jais ir dangstė mažuosis broliukus.

Pagaliau – Tomskas. Iš ten – toliau, kur laukė barakai ir sunkus darbas. Nuo ryto iki vakaro už buizą ir gultus teko labai sunkiai dirbtai. Juzefą visi treminiai užjautė ir kuo galėdam išnešė. Neišlaikiusi katorgiško darbo ir Sibiro speigu, Juzefas susirgo. Kai siek tiek pasveiko, ją paskyrė dirbtai į valgyklą. Tapo lengviau.

Kai 1951 m. atvežė kitą būrių lietuvių, šikart – dzūkų, tarp jų buvo Juzefai likimo dovanotas gyvenimo draugas Bronislavas Giniūnas.

Bronislovas
Bronislovo tévai, darbštūs ir pasiturintys ūkininkai, gyvendami tarp Alytaus ir Marijampolės, turėjo 47 ha ūkių. Pirmarūs žemė, gražios trobos. Šeima darni – tévai, trys sūnūs ir trys dukters. Šeimos idilių nutraukė Antrasis pa-

saulinis karas. 1947 m. Giniūnai buvo apšaukti “buožėmis” ir visa, kas užgyventa, atimta. Nuo 1948 m. tremčių šeima išsisuko, slapstési, bet kur dėsiesi su šešiais vaikais, teko grįžti namo. Buvo varu suvarstyti į “kolchozą”, vyriausias sūnus, norédamas išvengti tremties, išėjo į kariuomenę.

Šeimą nelaimė ištekio 1951-ųjų vasarą. Iki Tomsko Giniūnus vežė šešiolika parų. Paskutinė stotis – ta pati gyvenvietė, kur gyveno lietuviai tremtiniai, tarp jų – ir Juzefa. Ten abu jaunuoliai ir susitiko. Po kelių metų sukončė šeimą. 1955 m. gimė duktė Virginija.

I Lietuvą Giniūnai grįžo 1957 metais. Tik Lietuva jau buvo kitokia: nuniokota, kenčianti. Atvažiavo į Plungę, arčiau gimus namų. Apsigyveno pas Juzefos gimines. Cia prasidėjo nauji rūpesčiai – kol prisiregistravo ir gavo darbo, reikėjo vaikščioti pas valdininkus, žemintis ir įrodinėti, jog jie – ne “liaudies priešai”. Po daugelio metų gavo šiokį tokį butą.

Dabar visa tai – jau praeitis. Apie tuos, kurie juos skriaudė, Giniūnai kalba ramiai, be pykčio, be pagiežos. Kaip jums išmokti taip gyventi, tapati tauresnais ir padėti žmonėms užgydyti vis dar kraujuojančias širdies žaizdas...
**Parengta pagal
Donatos BARTKUTĖS
straipsnį**